

6. Finanční instituce

Finanční instituce loni dosáhly nejvyšší míry zisku od roku 2012.

Sektor finančních institucí má v ekonomice úlohu poskytování služeb finančního zprostředkování, takže jeho podíl na tvorbě HPH v ekonomice je nízký – v loňském roce to bylo 4,1 %. Sektor v roce 2019 zaměstnával 72,4 tisíce osob, což odpovídá 1,4 % celkové zaměstnanosti v národním hospodářství. Hrubá přidaná hodnota sektoru se loni zvýšila o 11,3 mld. korun na 213,7 mld., méně než v roce 2018. Objem vyplacených náhrad zaměstnancům dosáhl 73,5 mld., meziročně o 3,3 mld. (4,6 %) více. Výsledná míra zisku¹ 62,5 % byla nejvyšší od roku 2012. Celková zaměstnanost v sektoru loni poměrně výrazně klesla (–3,5 %). Průměrná hrubá měsíční mzda v peněžnictví a pojišťovnictví, které má se sektorem finančních institucí² velmi silný překryv, v roce 2019 vzrostla o 4,1 tisíce (7,6 %). Její hodnota 59 050 korun byla nejvyšší v ekonomice.

V loňském roce se výrazně zvýšil objem úroků vyplacených finančními institucemi.

Saldo důchodů z vlastnictví finančních institucí bylo loni záporné. Deficit dosáhl 34,5 mld. korun a meziročně se výrazně prohloubil (o 13,5 mld.). Ke zhoršení přispělo více faktorů. Kladné saldo úroků se loni snížilo o 13,3 mld. korun, především kvůli posílení toků na straně užití, a dosáhlo 26,3 mld. korun. To je nejnižší zaznamenaný přebytek³. Finanční instituce obdržely ve formě úroků 198,8 mld. korun (+48,6 mld.), ale vyplatit musely 172,5 mld. (+61,9 mld.). Celkové saldo důchodů z vlastnictví zhoršilo i prohloubení deficitu rozdělovaných důchodů společností o 9,8 mld. korun na 20,2 mld. O 15,1 mld. se totiž zvýšil jejich objem na straně užití. Ve směru zmírnění salda důchodů z vlastnictví působily jen reinvestované zisky z přímých zahraničních investic. Jejich objem na straně zdrojů se meziročně zvýšil o 10,8 mld. korun. Ostatní důchody z investic⁴ vyplacené finančními institucemi dosáhly loni 23,0 mld. korun a zvýšily se o 1,0 mld. Výsledné saldo hrubých prvotních důchodů skončilo v přebytku 100,1 mld. korun a meziročně pokleslo o 5,3 mld. (první pokles od roku 2015).

Saldo druhotných důchodů bylo kladné a meziročně se výrazněji nezměnilo.

Finanční instituce loni obdržely 62,4 mld. korun ve formě čistých sociálních příspěvků od zaměstnavatelů a zaměstnanců mimo povinný systém sociálního pojištění. Vybraná částka se meziročně zvýšila o 5,7 mld. korun, nejvíce od roku 2013. Zrychlení dynamiky bylo ale vzhledem k vývoji mezd a platů v ekonomice opožděné (v letech 2017 a 2018, kdy objem mezd a platů narůstal nejrychleji, byly přírůstky skromnější). Výše vybraného čistého pojistného na neživotní pojištění vzrostla o 3,9 mld. korun na 57,0 mld. Náhrady z neživotního pojištění přiznané finančním institucím dosáhly 18,6 mld. Objem běžných daní z důchodů a jmění, které sektor zaplatil, se loni zvýšil o 4,9 mld. korun na 27,5 mld. Vyplacené čisté pojistné na neživotní pojištění dosáhlo 19,0 mld. korun a náhrady z neživotního pojištění činily 57,0 mld. (+3,9 mld.). Ve formě sociálních dávek sektor zaplatil 24,0 mld. korun. Výsledné saldo druhotných důchodů dosáhlo 11,9 mld. korun a meziročně se zvýšilo jen nepatrně.

Oproti letům 2017 a 2018 se výrazně zmínila investiční aktivita sektoru.

Hrubý disponibilní důchod finančních institucí se snížil o 5,2 mld. korun na 112,0 mld. Po úpravě o změny čistého podílu domácností na rezervách penzijních fondů zůstaly hrubé úspory ve výši 73,6 mld. korun. Úspory se meziročně snížily o 10,7 mld. korun. Výdaje na tvorbu hrubého fixního kapitálu dosáhly loni 35,5 mld. korun. To je výrazně méně než v předchozím roce (pokles o 21,6 mld. korun). Nominálně byla úroveň

¹ Podíl hrubých provozních nákladů plus smíšeného důchodu na hrubé přidané hodnotě ((B.2g+B.3g)/B.1g).

² HPH v sekci klasifikace NACE Peněžnictví a pojišťovnictví z 96,7 % tvořily finanční instituce, domácnosti představovaly 2,9 % a malou část (0,4 %) vládní instituce.

³ V loňském roce došlo k několika snížením měnověpolitických sazeb, na které jsou navázány i úrokové sazby na mezibankovním trhu. Zvýšení úroků z úvěrů bylo patrné spíše u firemních půjček, ale nebylo příliš výrazné. Výdajovou stranu ale ovlivnil prudký nárůst prostředků na termínovaných vkladech, kde se úročení zvyšovalo už v roce 2018. To vše vedlo k nerovnoměrnému nárůstu úroků na straně zdrojů a užití.

⁴ Největší část tvoří položka D.441 Důchody z investic přisouzené pojistníkům. Další jsou D.442 Důchody z investic na základě penzijních nároků a D.443 Důchody z investic přisouzené podílníkům investičních fondů.

investiční aktivity výrazně nad hodnotou před rokem 2016, míra investic⁵ se ale propadla o 11,6 p. b. na 16,6 %. Prudký nárůst investiční aktivity, který začal v roce 2016, tak vyvrcholil v roce 2018. Podle podrobnějšího členění tvorby hrubého fixního kapitálu sektor v roce 2016 výrazně navýšil investice do produktů duševního vlastnictví (zejména softwaru a databází) a v letech 2017 a 2018 se k tomu přidaly také investice do dopravních prostředků a zařízení.

Po osmi letech růstu loni klesl objem dluhových cenných papírů v aktivech finančních institucí.

Na straně aktiv finančních institucí posílil objem poskytnutých půjček o 147,7 mld. korun. Rostly však pouze dlouhodobé půjčky (+180,0 mld. korun), objem těch krátkodobých se snížil o 32,4 mld. Jde o zpomalení dynamiky po velmi silném přírůstku z roku 2018. Po osmi letech růstu klesl objem dluhových cenných papírů v aktivech finančních institucí o 56,3 mld. korun. Propad nastal pouze u dlouhodobých produktů (-67,8 mld. korun), krátkodobé vzrostly o 11,5 mld. Výrazně narostly také účasti a podíly v investičních fondech (+223,8 mld. korun). Silné bylo rovněž navýšení hodnoty ostatních pohledávek (+88,6 mld. korun). Na straně závazků finančních institucí narostl objem oběživa a vkladů o 279,0 mld. korun. Mimořádně vysoký byl nárůst účastí a podílů v investičních fondech (204,3 mld. korun, z toho nekótované akcie narostly o 192,4 mld.). Čisté půjčky sektoru dosáhly 36,0 mld. korun, bilance změny aktiv a pasiv tak zůstala kladná.

Změny čistého jmění vlivem zisků z držby byly kladné.

Podle účtu přecenění vzrostla hodnota finančních aktiv držených finančními institucemi o 125,7 mld. korun. Nejvíce k tomu přispěl nárůst hodnoty držených dluhových cenných papírů o 68,6 mld. korun. Finanční deriváty dále přidaly 33,9 mld. Účasti a podíly v investičních fondech zvýšily svou hodnotu o 22,5 mld. O 12,7 mld. korun narostla hodnota oběživa a vkladů. Finanční instituce zaznamenaly zisk z držby v důsledku poklesu hodnoty jejich finančních závazků o 283,0 mld. korun (zejména kvůli položce akcie a ostatní účasti – přecenění NFA, která činila -346,6 mld. korun). Díky tomu byly výsledné změny čistého jmění vlivem zisků z držby po dvou letech opět kladné⁶ a dosáhly 417,9 mld. korun.

Čisté jmění finančních institucí ke konci roku činilo 86,0 mld. korun.

Nefinanční aktiva finančních institucí měla ke konci roku 2019 hodnotu 314,6 mld. korun. Finanční aktiva dosáhla výše 14 046,2 mld. korun a finanční závazky 14 274,8 mld. Po letech 2017 a 2018 v deficitu loni opět aktiva překonala pasiva a výsledné čisté jmění sektoru dosáhlo 86,0 mld. korun. Jedním z důvodů bylo výrazné zpomalení nárůstu závazků (+354,7 mld. korun). Stály za tím zejména účasti a podíly v investičních fondech, jejichž hodnota v rozvaze klesla o 81,1 mld., hlavně z důvodů přecenění nefinančních aktiv (-430,8 mld.). Nárůst oběživa a vkladů v závazcích o 268,4 mld. korun byl srovnatelný s předchozím rokem. Na straně aktiv finančních institucí narostl objem oběživa a vkladů o 144,8 mld. korun, půjček o 133,0 mld. a účastí a podílů v investičních fondech o 248,0 mld.

⁵ Podíl tvorby hrubého fixního kapitálu na hrubé přidané hodnotě (P.51g/B.1g).

⁶ V letech 2017 a 2018 ztráta dosáhla 171,9 a 377,6 mld. korun.